

YRITTÄJÄKSI

Selvitys eri yritysmuodoista

Yrittäminen voi olla vaihtoehto saada enemmän aikaan omaehtoisesti.

Juha K Humalajoki

4.3.2009

Lähde OP -pankki

1 Yrittäjäksi?

Tuntuuko Sinusta, että itsenäisenä yrittäjänä saisit enemmän aikaan ja pystyisit paremmin toteuttamaan itseäsi? Ehkä olisi otollinen aika perustaa oma yritys.

Pienyrittäjyys on palkkatyöstä luopuvalle suuri haaste. Vastuu yrityksen toiminnasta on yrittäjällä itsellään, mutta toisaalta yrittäminen on myös täynnä mahdollisuuksia. Omassa yrityksessä päätät omasta aikataulustasi ja joudut itse vastaamaan tärkeistä päätöksistä.

Irrottaudu hetkeksi yrittäjyyden maailmaan ja tutustu Osuuspankin aloittavan yrittäjän tietopankkiin. Koskaan ei voi tietää milloin juuri Sinun on oikea aika tehdä Suuria Päätöksiä...

2 Yrityksen perustaminen

Itsensä elättäminen oman yrityksen avulla on houkutteleva ajatus, jota kannattaa pysähtyä hetkeksi miettimään. Onko juuri nyt oikea hetki tarttua uuteen haasteeseen?

Yrittäjäehdokkaalle

Kenestä yrittäjä? Pienyrittäjyys on palkkatyöstä luopuvalle suuri haaste. Sanotaankin, että yrittäjyys kehittää laajemmin ja monipuolisemmin kuin työ toisen palveluksessa. Usein puhutaan ns. yrittäjän vaistosta, mutta henkilökohtaisten ominaisuuksien lisäksi tulevalta yrittäjältä vaaditaan vankkaa uskoa omiin kykyihin ja omaa tahtoa.

Yrittäjyys vaatii paljon myös perheeltä, sillä kahdeksantuntinen työpäivä harvoin riittää jokapäiväisten asioiden hoitoon. Käytännössä yrittäjyydessä on kyse pitkäjänteisestä työnteosta, tarmokkaasta pyrkimisestä kohti tavoitteita ja taidosta kohdata sekä onnistumisia että epäonnistumisia. Monille yrittäjyydestä muodostuukin elämäntapa.

Lisäksi yrittämisessä helpottaa alan koulutus, vankka ammattitaito, kilpailutilanteen tunteminen ja hyvä yritysidea. Idean kehittämiseen ja testaamiseen kannattaa panostaa, sillä liikeideasta syntyvän tuotteen tai palvelun on menestyttävä markkinoiden kovassa kilpailussa.

3 Yritysmuodot lyhyesti

Kun liiketoiminnan lähtökohdat ovat selvillä ja alustavat suunnitelmat tehty, tärkeätä on valita toimintaan parhaiten sopiva yritysmuoto

Yrityksen liiketoiminta on helpointa aloittaa **yksityisenä toiminimenä**. Tämä yritysmuoto ei edellytä erityisiä perustamistoimia. Vaadittu paperisota on myös yhtiömuotoihin verrattuna vähäinen eikä perustamiselle ole asetettu vähimmäispääomavaatimuksia. Päätöksenteko yhtiön toiminnasta on kaikilta osin yrittäjällä itsellään. Toiminimen rahat ovat yrittäjän henkilökohtaisia varoja; ne pidetään yksityistalouden varoista erillään vain kirjanpidon avulla. Yrittäjä on henkilökohtaisessa vastuussa yrityksensä veloista.

Avoimen yhtiön voi perustaa vähintään kaksi yhtiömiestä. Yhtiömiehet ovat keskenään tasa-arvoisessa asemassa päättämässä yrityksen asioista ja heistä jokainen vastaa kaikista yhtiön veloista myös henkilökohtaisella omaisuudellaan.

Kommandiittiyhtiössä on vastuunalaisten yhtiömiesten lisäksi yksi tai useampi äänetön yhtiömies, joiden tehtävänä on lähinnä rahoittaa yhtiön toimintaa. Äänettömillä yhtiö-miehillä ei ole päätösvaltaa yrityksen toimintaan liittyvässä päätöksenteossa, vaan heidän

vastuunsa rajoittuu sijoittamaansa pääomaan. Vastuunalaisten yhtiömiesten asema on samanlainen kuin avoimen yhtiön yhtiömiesten asema.

Osakeyhtiö tarjoaa parhaat mahdollisuudet mittavammallekin liiketoiminnalle. Sillä on omistajistaan erilliset omat varat, joilla yhtiö vastaa sitoumuksistaan. Pienyritystoiminnan kannalta sen rasitteena saattavat olla verrattain raskaat hallinnolliset velvoitteet.

Osuuskunnan tarkoituksena on jäsenten taloudenpidon tai elinkeinon tukemiseksi harjoittaa taloudellista toimintaa siten, että jäsenet käyttävät hyväkseen osuuskunnan tarjoamia palveluita taikka palveluita, jotka osuuskunta järjestää tytäryhteisönsä avulla tai muulla tavalla. Osuuskunnan tarkoitus voi olla myös pääasiassa aatteellinen.

3.1 Yritysmuodot

3.1.1 Yksityinen toiminimi

Yritystoiminta on helpointa aloittaa yrittäjänä eli yksityisenä toiminimenä. Yrittäjät jaetaan liikkeenharjoittajiin ja ammatinharjoittajiin, joille kummallekin on tyypillistä itsenäinen omaan lukuun työskenteleminen. Ammatinharjoittaja harjoittaa yleensä itsenäisesti ammattiaan ilman ulkopuolista työvoimaa. Liikkeenharjoittajan liiketoimintaansa sijoittama pääoma on usein ammatinharjoittajan sijoitusta suurempi ja hänellä saattaa olla vierasta työvoimaa palveluksessaan.

Ennen kuin yritystoiminta virallisesti alkaa, yrittäjän tulee tehdä tarvittavat ilmoitukset. Erillisiä perustamisasiakirjoja ei kuitenkaan tarvita. Koska yrittäjä vastaa henkilökohtaisesti liiketoiminnassa syntyvistä sitoumuksista, toiminnan voi heti käynnistää, jollei kysymys ole luvanvaraisesta toimialasta. Mahdollinen elinkeinolupailmoitus tulee liittää mukaan kaupparekisteri-ilmoitukseen sekä elinkeinon luonteen niin vaatiessa on tehtävä myös tarvittavat ilmoitukset viranomaisille.

Yrittäjän tulee tehdä ilmoitus kaupparekisteriin, mikäli

- yrityksessä työskentelee muita kuin perheenjäseniä (eli muita kuin aviopuoliso tai yrittäjän alaikäinen tai muuten holhouksenalainen lapsi tai lapsenlapsi)
- yrityksellä on erilliset liiketilat
- toiminta on luvanvaraista

Kaupparekisterimerkinnän etuna kuitenkin on, että se tekee yrityksen tiedoista julkisia ja samalla suojaa yrityksen toiminimen.

Kirjanpito

Liike- tai ammattitoiminnan harjoittajat ovat kirjanpitolain mukaan kirjanpitovelvollisia. Kirjanpito voi olla joko yhdenkertainen tai kahdenkertainen.

- Liiketoimintaa harjoittavan on pidettävä kahdenkertaista kirjanpitoa
- Ammatinharjoittaja voi pitää yhdenkertaista kirjanpitoa, mutta saa halutessaan pitää kahdenkertaista kirjanpitoa.

Kirjanpitolautakunta on täsmentänyt jakoa ammatinharjoittajiin ja liikkeenharjoittajiin siten, että ammatinharjoittajanriski, toimintaan sitoutunut pääoma yms. tekijät ovat vähäisemmät kuin liikkeenharjoittajan. Kahdenkertaisessa kirjanpidossa jokainen liiketapahtuma merkitään kahdelle tilille, toisen tilin debet-puolelle (veloituskirjaus) ja toisen tilin kredit-puolelle (hyvityskirjaus).

Kahdenkertaisen kirjanpidon perusteella laaditaan tilikauden tuloslaskelma ja tase liitetietoineen ja tase-erittelyineen.

Yhdenkertainen kirjanpito on pääpiirteissään vain yrityksen tulojen ja menojen kuvaaja. Kirjanpitoon merkitään liiketapahtumina maksetut menot, korot ja verot sekä saadut tulot samoin kuin tavaroiden ja palvelusten oma käyttö.

Yhdenkertaisessa kirjanpidossa tilin-päätös sisältää tuloslaskelman, mutta varsinaista tasetta ei laadita.

Yksityisellä elinkeinonharjoittajalla ei ole tilintarkastuspakkoa. Yksityisen elinkeinon-harjoittajan ei yleensä tarvitse toimittaa tilinpäätöstä kaupparekisteriin (ks. rajoista kohdassa Avoin yhtiö).

Verotus

Elinkeinotoimintaa ei veroteta erikseen, vaan sen tulos jaetaan elinkeinonharjoittajan henkilökohtaiseksi pääoma- ja ansiotuloksi elinkeinotoimintaan kuuluvan nettovarallisuuden perusteella.

Elinkeinotoiminnan nettovarallisuus lasketaan siten, että yrityksen veronalaisista varoista vähennetään vähennyskelpoiset velat. Huomioon otetaan vain elinkeinotoimintaan kuuluvat varat ja velat. Yksityistalouden varoja ja velkoja ei lueta mukaan. Yksityisen elinkeinonharjoittajan lähdeverollisia tilejä ja joukkolainoja ei lueta nettovarallisuuteen. Nettovarallisuuteen lisätään 30 % niistä palkoista, jotka yritys on maksanut 12 edeltävän kuukauden aikana. Uuden yrittäjän ensimmäisen verovuoden pääomatulo-osuuden laskentaperusteena käytetään tilikauden päättymishetken nettovarallisuutta.

Pääomatuloa on 20 %:n vuotuinen tuotto edellisen vuoden nettovarallisuudelle. Vero pääomatulosta on 28 %. Ansiotulosta maksetaan valtionveroa progressiivisen vero-asteikon mukaan, kunnallisveroa kotikunnan tuloveroprosentin mukaan ja kirkollisveroa oman seurakunnan tuloveroprosentin mukaan. Noin 30.000 euron

tuloihin asti ansio-tulosta menevä kokonaisvero on pienempi kuin pääomatulon vero.

Yksityinen elinkeinonharjoittaja voi valita yritystulon pääomatulo-osuudeksi 20 %:n sijasta 10 %:n tuoton. Vaatimus tehdään elinkeinotoiminnan veroilmoituksessa. Loppuosa jaettavasta yritystulosta on ansiotuloa.

Jos puoliset harjoittavat elinkeinotoimintaa yhdessä, sekä yritystulon pääomatulo-osuus että ansiotulo-osuus jaetaan heidän kesken. Pääomatulo jaetaan verotettavaksi puolisoille omistusosuuksien suhteessa ja ansiotulo työpanosten suhteessa. Jos elinkeinonharjoittaja ei esitä jakosuhteista muuta selvitystä, osuudet jaetaan puoliksi.

Jos elinkeinotoiminnan tuloon sisältyy käyttöomaisuuteen kuuluvien kiinteistöjen tai arvopapereiden luovutusvoittoja, luovutusvoittoa vastaava määrä jaettavasta yritystulosta on nettovarallisuudesta riippumatta aina pääomatuloa.

Yksityisen liikkeen tai ammatin tappio vähennetään elinkeinotoiminnan tuloksesta 10 seuraavan vuoden aikana. Elinkeinonharjoittaja voi kuitenkin vaatia tappion vähentämistä pääomatuloistaan jo tappion syntymisvuonna. Tappio tulee jälkimmäisessä tapauksessa vähennetyksi kokonaan 28 %:n verokannalla.

Yksityinen elinkeinonharjoittaja voi ottaa yrityksestään vapaasti rahaa yksityisottoina. Yksityisotot eivät ole elinkeinonharjoittajan veronalaista tuloa. Jos yksityisotot ylittävät yritystoiminnan tuottaman voiton, yritykselle muodostuu negatiivinen oma pääoma, joka vaikuttaa yrityksen korkovähennysoikeuteen.

3.1.2 Avoin yhtiö

Avoimen yhtiön yhtiömiehet toimivat yhtiössä tasavertaisina. Yhtiömiehiä voi olla kaksi tai useampia. Kukin avoimen yhtiön yhtiömies vastaa yhteisvastuullisesti yrityksen vastuista sekä omasta että toisten yhtiömiesten puolesta. Perustajien tulee laatia kirjallinen yhtiösopimus, joka liitetään kaupparekisteriin tehtävään ilmoitukseen. Käytännössä avoin yhtiö syntyy heti, kun yhtiömiehet päättävät yhtiön perustamisesta. Vasta kaupparekisteri-merkinnän myötä yhtiön tiedoista tulee julkisia. Mahdollinen elinkeinolupailmoitus tulee liittää mukaan kaupparekisteri-ilmoitukseen. Myös muut tarvittavat ilmoitukset on tehtävä viranomaisille.

Kirjanpito

Avoimen yhtiö on kirjanpitolain mukaan kirjanpitovelvollinen.

Avoimen yhtiön on pidettävä ns. kahdenkertaista kirjanpitoa. Kahdenkertaisessa kirjanpidossa jokainen liiketapahtuma merkitään kahdelle tilille, toisen tilin debet-puolelle (veloituskirjaus) ja toisen tilin kredit-puolelle (hyvityskirjaus).

Kahdenkertaisen kirjanpidon perusteella laaditaan tilikauden tuloslaskelma ja tase liitetietoineen ja tase-erittelyineen.

Avoimella yhtiöllä ei ole tilintarkastuspakkoa.

Avoimen yhtiön on toimitettava tilinpäätöksensä kaupparekisteriin vain, jos sen toiminta on laajamuotoista. Tilinpäätös on toimitettava, jos päättyneellä ja sitä

välittömästi edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt vähintään kaksi seuraavista rajoista: liikevaihto 7 300 000 €, taseen loppusumma 3 650 000 € tai palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä. Tilin-päätöksensä ovat lisäksi aina velvollisia toimittamaan avoimet yhtiöt, joissa yhtiömiehenä on osakeyhtiö tai toinen avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö, jonka yhtiömies osakeyhtiö.

Verotus

Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö (elinkeinoyhtymä) eivät ole verotuksessa erillisiä vero-velvollisia. Niiden tulo jaetaan verotettavaksi yhtiömiehillä. Yhtymät antavat oman veroilmoituksensa, jonka perusteella verotettava tulo lasketaan. Yhtymän tuotoista vähennetään kulut ja muut vähennykset kuten poistot ja varaukset. Elinkeinotulolähteen (EVL) ohella elinkeinoyhtymällä voi olla myös maatalouden tulolähde (MVL) ja muun toiminnan tulolähde (ns. henkilökohtaisen tulon tulolähde, TVL). Viimeksi mainittu voi muodostua esim. ulkopuoliselle vuokratusta kiinteistöstä, joka ei välittömästi eikä välillisesti palvele elinkeinotoimintaa. Elinkeinotoiminnan tulos, maatalouden tulos ja henkilökohtainen tulo jaetaan kukin erikseen yhtiömiehille. Tulolähteiden tappioita ei jaeta yhtiömiehille, vaan ne vähennetään yhtymän saman tulolähteen tuloksesta 10 seuraavan verovuoden aikana sitä mukaa kuin tuloa syntyy.

Elinkeinoyhtymän yhtiömiesten tulo-osuudet jaetaan yhtiömiehenä olevan yksityishenkilön tai kuolinpesän pääomatuloksi ja ansiotuloksi verovuotta edeltävän verovuoden elinkeinotoiminnan nettovarallisuuden perusteella. Pääomatuloa on määrä, joka vastaa 20 %:n tuottoa yhtiömiehen osuudelle edellisen vuoden nettovarallisuudesta. Loppuosa tulosta on ansiotuloa. Uuden yhtymän ensimmäisen verovuoden pääomatulo-osuuden laskentaperusteena käytetään tilikauden päättymishetken nettovarallisuutta.

Yhtymän elinkeinotoiminnan nettovarallisuus lasketaan vähentämällä yhtymän elinkeinotoiminnan varoista yhtymän velat. Yhtymän elinkeinotoiminnan varoina ei pidetä lainasaamisia yhtiömiehiltä. Kun pääomatulo- osuutta lasketaan, nettovarallisuuteen lisätään 30 % edeltävän 12 kuukauden aikana maksetuista palkoista. Yhtymän verotuksessa laskettu nettovarallisuus jaetaan yhtiömiehille. Yhtiömiehen osuutta yhtymän elinkeinotoiminnan nettovarallisuudesta korjataan, jos yhtiömies tai hänen perheenjäsenensä on käyttänyt asuntonaan elinkeinoyhtymän varoihin kuuluvaa asuntoa. Tällaisen asunnon arvo vähennetään yhtiömiehen nettovarallisuusosuudesta. Samoin menetellään, jos yhtymän yhtiömiehellä on yhtymäosuuden hankintaan käytettyä korollista velkaa. Jos yhtymän jaettavaan elinkeinotoiminnan tuloon sisältyy käyttöomaisuuteen kuuluvien kiinteistöjen tai arvopapereiden luovutusvoittoja, yhtiömiehen osuus luovutusvoitoista on nettovarallisuudesta riippumatta aina pääomatuloa. Osuus yhtymän henkilökohtaisen tulolähteen tulosta on yhtiömiehille kokonaan pääomatuloa.

Yhtymästä saadut pääomatulo-osuudet ja ansiotulo-osuudet lisätään yhtiömiesten muihin pääoma- ja ansiotuloihin. Pääomatulo-osuuden veroprosentti on aina 28. Ansiotulosta maksettava vero on progressiivinen. Noin 30.000 euron tuloihin asti ansiotulosta menevä kokonaisvero on pienempi kuin pääomatulon vero. Yhtiömies voi nostaa yhtiöstä palkkaa ja saada luontoisetuja. Yhtiömies voi valita, nostaako palkkaa vai voitto-osuutta. Yhtiömiesten nostamat voitto-osuudet ovat

vero-vapaita, koska yhtymän tulo on verotettu suoraan heidän tulonaan. Yksityistilin kautta nostetut voitto-osuudet pienentävät yhtiön omaa pääomaa. Jos yksityisotot ylittävät yritystoiminnan tuottaman voiton, yritykselle muodostuu negatiivinen oma pääoma, joka vaikuttaa yrityksen korkovähennysoikeuteen.

3.1.3 Kommandiittiyhtiö

Kommandiittiyhtiö soveltuu tilanteisiin, joissa yrityksen perustamiseen osallistuvista henkilöistä osa haluaa tulla mukaan vain rahoittajana ilman sitoutumista yhtiön toimintaan ja päätöksentekoon.

Rahapanoksen sijoittajaa kutsutaan äänettömäksi yhtiömieheksi. Hän vastaa yhtiön sitoumuksista vain sijoittamallaan pääomapanoksella. Varsinaisesta toiminnasta vastaavaa yhtiömiestä kutsutaan vastuunalaiseksi yhtiömieheksi. Vastuunalainen yhtiömiestä vastaa kaikista yrityksen sitoumuksista sekä omasta että muiden vastuunalaisten yhtiö-miesten puolesta samalla tavoin kuin avoimen yhtiön yhtiömiestä. Kommandiittiyhtiössä on oltava vähintään yksi vastuunalainen ja vähintään yksi ääneton yhtiömiestä.

Yhtiömiestä tulee laatia kirjallinen yhtiösopimus sekä tehdä ilmoitus kaupparekisteriin, minkä jälkeen yhtiön tiedot ovat julkisia. Mahdollinen elinkeinolupailmoitus tulee liittää mukaan kaupparekisteri-ilmoitukseen. Myös muut tarvittavat ilmoitukset on tehtävä viranomaisille.

Kirjanpito

Kommandiittiyhtiö on kirjanpitolain mukaan aina kirjanpitovelvollinen.

Kommandiittiyhtiön on pidettävä ns. kahdenkertaista kirjanpitoa.

Kahdenkertaisessa kirjanpidossa jokainen liiketapahtuma merkitään kahdelle tilille, toisen tilin debet-puolelle (veloituskirjaus) ja toisen tilin kredit-puolelle (hyvityskirjaus). Kahdenkertaisen kirjanpidon perusteella laaditaan tilikauden tuloslaskelma ja tase liitetietoineen ja tase-erittelyineen.

Kommandiittiyhtiöllä ei ole tilintarkastuspakkoa.

Kommandiittiyhtiön on toimitettava tilinpäätöksensä kaupparekisteriin, jos sen toiminta on laajamuotoista. Tilinpäätöksensä on rekisteröitävä, jos päättäneellä ja sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt vähintään kaksi seuraavista rajoista: liikevaihto 7 300 000 €, taseen loppusumma 3 650 000 € tai palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä. Jäljennöksen tilinpäätöksestään ovat lisäksi aina velvollisia toimittamaan kommandiitti-yhtiöt, joissa vastuunalaisena yhtiömiehenä on osakeyhtiö tai toinen kommandiittiyhtiö tai avoin yhtiö, jonka yhtiömiestä osakeyhtiö.

Verotus

Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö (elinkeinoyhtymä) eivät ole verotuksessa erillisiä vero-velvollisia. Niiden tulo jaetaan verotettavaksi yhtiömiehillä. Yhtymät antavat oman vero-ilmoituksensa, jonka perusteella verotettava tulo lasketaan. Yhtymän tuotoista vähennetään kulut ja muut vähennykset kuten poistot ja varaukset. Elinkeinoitulolähteen (EVL) ohella elinkeinoyhtymällä voi olla myös maatalouden tulolähde (MVL) ja muun toiminnan tulolähde (ns. henkilökohtaisen tulon

tulolähde, TVL). Viimeksi mainittu voi muodostua esim. ulkopuoliselle vuokratusta kiinteistöstä, joka ei välittömästi eikä välillisesti palvele elinkeinotoimintaa. Elinkeinotoiminnan tulos, maatalouden tulos ja henkilökohtainen tulo jaetaan kukin erikseen yhtiömiehille. Tulolähteiden tappioita ei jaeta yhtiömiehille, vaan ne vähennetään yhtymän saman tulolähteen tuloksesta 10 seuraavan verovuoden aikana sitä mukaa kuin tuloa syntyy.

Elinkeinoyhtymän yhtiömiesten tulo-osuudet jaetaan yhtiömiehenä olevan yksityishenkilön tai kuolinpesän pääomatuloksi ja ansiotuloksi verovuotta edeltävän verovuoden elinkeinotoiminnan nettovarallisuuden perusteella. Pääomatuloa on määrä, joka vastaa 20 %:n tuottoa yhtiömiehen osuudelle edellisen vuoden nettovarallisuudesta. Loppuosa tulosta on ansiotuloa. Uuden yhtymän ensimmäisen verovuoden pääomatulo-osuuden laskentaperusteena käytetään tilikauden päättymishetken nettovarallisuutta.

Yhtymän elinkeinotoiminnan nettovarallisuus lasketaan vähentämällä yhtymän elinkeinotoiminnan varoista yhtymän velat. Yhtymän elinkeinotoiminnan varoina ei pidetä lainasaamisia yhtiömiehiltä. Kun pääomatulo- osuutta lasketaan, nettovarallisuuteen lisätään 30 % edeltävän 12 kuukauden aikana maksetuista palkoista. Yhtymän verotuksessa laskettu nettovarallisuus jaetaan yhtiömiehille. Yhtiömiehen osuutta yhtymän elinkeinotoiminnan nettovarallisuudesta korjataan, jos yhtiömies tai hänen perheenjäsenensä on käyttänyt asuntonaan elinkeinoyhtymän varoihin kuuluvaa asuntoa. Tällaisen asunnon arvo vähennetään yhtiömiehen netto-varallisuusosuudesta. Samoin menetellään, jos yhtymän yhtiömiehellä on yhtymäosuuden hankintaan käytettyä korollista velkaa. Jos yhtymän jaettavaan elinkeinotoiminnan tuloon sisältyy käyttöomaisuuteen kuuluvien kiinteistöjen tai arvopapereiden luovutusvoittoja, yhtiömiehen osuus luovutusvoitoista on nettovarallisuudesta riippumatta aina pääomatuloa. Osuus yhtymän henkilökohtaisen tulolähteen tulosta on yhtiömiehille kokonaan pääomatuloa.

Yhtymästä saadut pääomatulo-osuudet ja ansiotulo-osuudet lisätään yhtiömiesten muihin pääoma- ja ansiotuloihin. Pääomatulo-osuuden veroprosentti on aina 28. Ansiotulosta maksettava vero on progressiivinen. Noin 30.000 euron tuloihin asti ansiotulosta menevä kokonaisvero on pienempi kuin pääomatulon vero. Yhtiömies voi nostaa yhtiöstä palkkaa ja saada luontoisetuja. Yhtiömies voi valita, nostaako palkkaa vai voitto-osuutta. Yhtiömiesten nostamat voitto-osuudet ovat verovapaita, koska yhtymän tulo on verotettu suoraan heidän tulonaan. Yksityistilin kautta nostetut voitto-osuudet pienentävät yhtiön omaa pääomaa. Jos yksityisötöt ylittävät yritystoiminnan tuottaman voiton, yritykselle muodostuu negatiivinen oma pääoma, joka vaikuttaa yrityksen korkovähennysoikeuteen.

3.1.4 Osakeyhtiö

Osakeyhtiö soveltuu parhaiten laajamuotoiseen yritystoimintaan. Myös yhden henkilön osakeyhtiö on mahdollista perustaa. Edellä käsiteltyihin yhtiömuotoihin verrattuna osakeyhtiön perustaminen ja hallinto on tarkemmin säädeltyä.

Osakeyhtiöllä voi olla toimitusjohtaja, joka hoitaa yhtiön juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Juoksevilla asioilla tarkoitetaan yleisesti ottaen asioita, jotka eivät ole yhtiön toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen epätavallisia tai laajakantoisia. Mm. muista kuin juoksevista asioista päättää hallitus, jonka päätökset on pöytäkirjattava. Tietyistä asioista on päätettävä yhtiökokouksessa tai osakkeen-omistajien yksimielisellä päätöksellä.

Osakeyhtiön osakepääoman on oltava vähintään 2 500 euroa. Osakkeenomistaja vastaa yhtiön sitoumuksista vain sijoittamaansa osakepääomaan asti. Aloittavan osakeyhtiön osakkeenomistaja ja yrityksen toiminnasta vastaava saattavat useissa tapauksissa olla yksi ja sama henkilö. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että yhtiön omistaja voi joutua sitoutumaan vastaamaan yhtiön veloista henkilökohtaisesti erilaisten takausjärjestelyiden kautta.

Osakeyhtiötä perustettaessa perustajat laativat perustamissopimuksen ja yhtiöjärjestyksen sekä avaavat yhtiölle pankkitilin, jolle osakkeiden merkintähinta voidaan suorittaa. Päätös pankkitilin avaamisesta voidaan sisällyttää perustamissopimukseen. Tietyin edellytyksin osakkeiden merkintähinta voidaan maksaa rahan sijasta joko kokonaan tai osittain muulla omaisuudella eli niin sanottuna apporttina. Osakkeiden merkinnän ja osakepääoman maksun tulee tapahtua ennen kaupparekisteriin merkitsemistä. Yhtiö syntyy kaupparekisterimerkinnällä.

Kirjanpito

Osakeyhtiö on kirjanpitolain mukaan kirjanpitovelvollinen. Osakeyhtiön on pidettävä ns. kahdenkertaista kirjanpitoa. Kahdenkertaisessa kirjan-pidossa jokainen liiketapahtuma merkitään kahdelle tilille, toisen tilin debet-puolelle (veloituskirjaus) ja toisen tilin kredit-puolelle (hyvityskirjaus). Kahdenkertaisen kirjanpidon perusteella laaditaan tilikauden tuloslaskelma ja tase liitetietoineen ja tase-erittelyineen.

Pienet yhtiöt on vapautettu lakisäateisistä tilintarkastusvelvollisuudesta. Tilintarkastuslain (voimaan 1.7.2007) yhtiö voi päättää olla valitsematta tilintarkastajaa, jos sekä päätyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikautena enintään yksi seuraavista edellytyksistä on täyttynyt: taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa, liikevaihto tai sitä vastaava tuotto ylittää 200 000 euroa ja palveluksessa on keskimäärin yli kolme henkilöä. Lain voimaantulo ei kuitenkaan poista tilintarkastusvelvollisuutta, jos yhtiöjärjestys, säännöt tai yhtiösopimus sisältävät määräyksen tilintarkastajan tai tilintarkastajien valitsemisesta.

Osakeyhtiö on velvollinen toimittamaan tilinpäätöksensä kaupparekisteriin.

Verotus

Osakeyhtiötä verotetaan erillisenä verovelvollinen ja se maksaa verotettavasta tuloksestaan yhteisöveroa 26 %. Osakeyhtiön toiminnan tuottama tulo ei sellaisenaan vaikuta yksittäisen osakkaan verotukseen. Osakeyhtiön verotuksessa

vahvistetut tappiot vähennetään 10 seuraavan verovuoden aikana sitä mukaa kuin tuloa syntyy. Tappiot vähennetään sen tulolähteen tuloksesta, jossa ne ovat syntyneet.

Elinkeinotulolähteen (EVL) ohella osakeyhtiöllä voi olla maatalouden tulolähde (MVL) ja muun toiminnan tulolähde (ns. henkilökohtaisen tulon tulolähde, TVL). Viimeksi mainittu voi muodostua esim. ulkopuoliselle vuokratusta kiinteistöstä, joka ei välittömästi eikä välillisesti palvele elinkeinotoimintaa. Kunkin tulolähteen verotettava tulos lasketaan erikseen.

Pääasialliset tavat, joilla osakeyhtiön osakkaat voivat nostaa varoja yhtiöstä, ovat palkka, osinko ja laina. Verovapaat yksityisötöt eivät ole osakeyhtiössä mahdollisia. Yrittäjäosakkaan yhtiöstä nostama rahalaina, joka on maksamatta verovuoden päättyessä, verotetaan pääomatulona.

Tavallisen, listaamattoman yhtiön jakaman osingon verotus riippuu yhtiön nettovarallisuudesta. Osinko on verovapaata tuloa siihen määrään saakka, joka vastaa 9 %:n tuottoa osakkeen matemaattiselle arvolle (nettovarallisuudelle per osake). Tällaisella verovapaalla osingolla on 90 000 euron osakaskohtainen yläraja. Jos osakkaan saamat 9 %:n perusteen mukaan määritetyt osingot ei-listatuista yhtiöistä ylittävät 90 000 euroa vuodessa, osingoista 70 % on veronalaista pääomatuloa (vero 28 %) ja 30 % vero-vapaata tuloa. Jos osinkoa maksetaan enemmän kuin 9 %:n tuotto osakkeen matemaattiselle arvolle, siitä 70 % on veronalaista ansiotuloa.

Osakeyhtiön kohdalla nettovarallisuuteen luetaan mukaan kaikkien tulolähteiden varat ja velat.

Osakkaan omistamien osakkeiden matemaattista arvoa korjataan, jos osakas tai hänen perheenjäsenensä on käyttänyt asuntonaan yhtiön varoihin kuuluvaa asuntoa. Tällaisen asunnon arvo vähennetään osakkaan omistamien osakkeiden yhteenlasketusta matemaattisesta arvosta. Samoin vähennetään yrittäjäosakkaan tai hänen perheenjäsenensä yhtiöltä saama rahalaina.

3.1.5 Osuuskunta

Osuuskunta on perusluonteeltaan avoin taloudellinen yhteisö, jonka jäsenmäärä ja pääoma ovat edeltä käsin määräämättömät ja ne voivat siis vaihdella.

Osuuskunnan tarkoituksena on jäsenten taloudenpidon tai elinkeinon tukemiseksi harjoittaa taloudellista toimintaa siten, että jäsenet käyttävät hyväkseen osuuskunnan tarjoamia palveluita taikka palveluita, jotka osuuskunta järjestää tytäryhteisönsä avulla tai muulla tavalla. Osuuskunnan säännöissä voidaan kuitenkin määrätä, että osuuskunnan tarkoitus on pääasiassa aatteellisen tarkoituksen yhteinen toteuttaminen.

Käytännössä useat osuuskunnat palvelevat myös muita kuin jäseniään.

Osuuskunnan jäsenet eivät ole henkilökohtaisessa vastuussa osuuskunnan velvoitteista. Sääntö ei kuitenkaan ole poikkeukseton, vaan osuuskuntaan voidaan rakentaa jäsenen osittainen henkilökohtainen vastuu. Säännöissä voidaan määrätä

jäsenten maksettavaksi tiettyyn määrään rajoitettu tai rajoittamaton lisämaksu, mikä tosiasiallisesti merkitsee jäsenten joutumista vastuuseen osuuskunnan velvoitteista.

Osuuskuntaa perustettaessa perustajat laativat perustamiskirjan. Osuuskunnan perustamisesta on tehtävä ilmoitus kaupparekisteriin kuuden kuukauden kuluessa perustamiskirjan päiväyksestä. Osuuskunta syntyy vasta rekisteröinnillä.

Kirjanpito

Osuuskunta on kirjanpitolain mukaan kirjanpitovelvollinen. Osuuskuntaa koskevat samat kirjanpitoa, tilintarkastusta ja tilinpäätöksen rekisteröintiä koskevat säännökset kuin osakeyhtiötä (ks. edellä).

Verotus

Osuuskuntaa verotetaan erillisenä verovelvollisena ja se maksaa verotettavasta tuloksestaan yhteisöveroa 26 %. Osuuskunnan vahvistetut tappiot vähennetään 10 seuraavan verovuoden aikana sitä mukaa kuin tuloa syntyy. Tappiot vähennetään sen tulolähteen tuloksesta, jossa ne ovat syntyneet.

Elinkeinotulolähteen (EVL) ohella osuuskunnalla voi olla maatalouden tulolähde (MVL) ja muun toiminnan tulolähde (ns. henkilökohtaisen tulon tulolähde, TVL). Viimeksi mainittu voi muodostua esim. ulkopuoliselle vuokratusta kiinteistöstä, joka ei välittömästi eikä välillisesti palvele elinkeinotoimintaa. Kunkin tulolähteen verotettava tulos lasketaan erikseen.

Osuuskunta voi sääntöjensä puitteissa maksaa jäsenilleen ylijäämää (voittoa) joko ylijäämänpalautuksena tai osuuspääomalle maksettavana korkona. Ylijäämänpalautusta osuuskunta voi jakaa jäsenilleen sen mukaan miten jäsen on käyttänyt hyväkseen osuuskunnan palveluksia, kuten jäsenten tekemien ostojen tai myyntien perusteella.

Osuuskunta voi vähentää maksamansa ylijäämänpalautuksen verotuksessaan, jos sen jakoperusteena ovat osuuskunnan ostot tai myynnit taikka niihin rinnastettavat suoritukset (EVL 18.1 §:n 1 kohta).

Jäsenelle ylijäämänpalautus voi olla joko verovapaata tuloa tai veronalaista tuloa. Yksityishenkilölle ylijäämänpalautus on verovapaata tuloa, jos se jaetaan jäsenille näiden tekemien yksityistalouden ostojen perusteella. Elinkeinoimintaan, maatilatalouden harjoittamiseen tai muuhun tulon hankkimistoimintaan liittyessään ylijäämänpalautus on saajalle veronalaista tuloa ja se käsitellään ostojen tai myyntien oikaisueränä.

Osuuskunta voi sääntöjensä puitteissa maksaa korkoa jäsenten sijoittamalle osuuspääomalle ja muille siihen rinnastettaville erille. Osuuspääoman korko on osuuskunnalle verotuksessa vähennyskelvotonta voitonjakoa.

Luonnolliselle henkilölle ja kuolinpesälle osuuspääoman korot ovat verovapaata tuloa 1.500 euroon vuotuisen rajaan saakka. Verovapaiden osuuspääoman ja muiden pääomasijoitusten korkojen 1.500 euron raja on henkilökohtainen ja koskee kaikkia eri yhteisöiltä saatuja TVL 33 d §:n 2 momentin mukaisia tuloja yhteensä.

Yhteisön saamat osuuspääoman korot ovat pääsääntöisesti verovapaita. Yhteisöjen saamiin osuuspääoman korkoihin sovelletaan EVL 6 a §:n säännöksiä.

Työosuuskunnissa maksettu ylijäämänpalautus ja osuuspääoman korko saatetaan verotuksessa katsoa jäsenen saamaksi palkkatuloksi.

3.2 Yritysmuotojen vertailu

Yksiselitteistä neuvoa parhaan yritysmuodon valitsemiseksi ei voida antaa.

Yhtiömuodon valinta vaikuttaa olennaisesti yrityksen tulevaan toimintaan ja sen onnistumiseen. Aloittavan yrittäjän on itse punnittava, mikä on paras yritysmuoto liikeidealle ja liiketoimintasuunnitelmalle.

Yksityinen toiminimi

Helpoin tapa aloittaa yritystoiminta. Yksityinen elinkeinonharjoittaja vastaa itse omista veloista ja velvoitteistaan. Liikkeen- ja ammatinharjoittajat työskentelevät omaan lukuunsa ja heidän työpanoksensa on ratkaiseva. Elinkeino toiminnan tulos kertyy heille henkilökohtaisesti.

Kommandiittiyhtiö

Soveltuu pienen ja keskisuuren yrityksen yhtiömuodoksi. Vastuunalaiset yhtiömiehet vastaavat yhtiön toiminnasta henkilökohtaisella omaisuudellaan. Yhtiömuoto edellyttää yhtiömiehiltä yhteistyökykyä ja erittäin hyvää luottamusta toisiinsa ja yhteistyökykyä.

Avoin yhtiö

Soveltuu hyvin esimerkiksi "perhepiirissä" harjoitettavan pienen ja keskisuuren yrityksen yhtiömuodoksi. Yhtiömiehet harjoittavat liiketoimintaa avoimen yhtiön nimissä. Yhtiömiehet ovat viime kädessä yhdessä vastuussa yhtiön veloista ja velvoitteista henkilökohtaisella omaisuudellaan. Edellyttää yhtiömiehiltä erittäin hyvää luottamusta toisiinsa ja yhteistyökykyä.

Osakeyhtiö

Muihin yhtiöihin verrattuna osakeyhtiön toiminta on tarkemmin säädeltyä. Osakeyhtiöllä on sen omistajista erilliset omat varat, ts. osakeyhtiön vastuut eivät ole osakkeenomistajan vastuulla, ellei hän ole siihen erikseen sitoutunut.

Osuuskunta

Osuuskunta soveltuu parhaiten yhtiömuodoksi silloin, kun aloitettavalla liiketoiminnalla pyritään tarjoamaan osuuskunnan jäsenille palveluja, joiden hyväksikäyttäminen tukee jäsenten taloudenpitoa tai elinkeinoa .

3.2.1 Perustamistoimet

Yksityinen toiminimi

Yrittäjän eli yksityisen toiminimen on oltava Euroopan talousalueella (Eta) asuva luonnollinen henkilö. Etan ulkopuolella asuva tarvitsee Patentti- ja rekisterihallituksen myöntämän luvan.

Kommandiittiyhtiö

Kommandiittiyhtiö syntyy yhtiömiesten välisellä sopimuksella (yhtiösopimus). Kommandiittiyhtiön perustamiseen tarvitaan vähintään kaksi yhtiömiestä. Osa yhtiömiehistä on vastuunalaisia ja osa äänettömiä yhtiömiehiä. Vähintään yhdellä kommandiittiyhtiön vastuunalaisista yhtiömiehistä tulee olla asuinpaikka tai, jos vastuunalainen yhtiömies on oikeushenkilö, kotipaikka Euroopan talousalueella (Eta). Jos kaikki vastuunalaiset yhtiömiehet tulevat Etan ulkopuolelta, tarvitaan elinkeinonharjoittamiselle Patentti- ja rekisterihallituksen lupa.

Avoin yhtiö

Avoin yhtiö syntyy yhtiömiesten välisellä sopimuksella (yhtiösopimus). Avoimen yhtiön perustamiseen tarvitaan vähintään kaksi yhtiömiestä. Ainakin yhdellä avoimen yhtiön yhtiömiehistä tulee olla asuinpaikka tai, jos vastuunalainen yhtiömies on oikeushenkilö, kotipaikka Euroopan talousalueella (Eta). Jos kaikki yhtiömiehet tulevat Etan ulkopuolelta, tarvitaan elinkeinonharjoittamiselle Patentti- ja rekisterihallituksen lupa.

Osakeyhtiö

Osakeyhtiön voi perustaa yksi tai useampi luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö. Osakeyhtiö perustetaan perustajien laatimalla perustamissopimuksella. Lisäksi perustamisen yhteydessä on laadittava yhtiölle yhtiöjärjestys sekä avattava pankkitili, jolle osakkeiden merkintähinta voidaan suorittaa. Päätös pankkitilin avaamisesta voidaan sisällyttää perustamissopimukseen. Tietyin edellytyksin osakkeiden merkintähinta voidaan maksaa rahan sijasta joko kokonaan tai osittain muulla omaisuudella eli niin sanottuna apporttina. Osakkeiden merkinnän ja osakepääoman maksun tulee tapahtua ennen kaupparekisteriin merkitsemistä. Yhtiö syntyy kaupparekisterimerkinnällä.

Osuuskunta

Osuuskunnan voi perustaa vähintään kolme luonnollista henkilöä taikka yhteisöä, säätiötä tai muuta oikeushenkilöä. Perustajan on tultava osuuskunnan jäseneksi. Vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla osuuskunnan perustajana. Osuuskuntaa perustettaessa perustajat laativat perustamiskirjan. Osuuskunnan perustamisesta on tehtävä ilmoitus kaupparekisteriin kuuden kuukauden kuluessa perustamiskirjan päiväyksestä. Osuuskunta syntyy vasta rekisteröinnillä.

3.2.2 Edustaminen ja päätösvalta

Yksityinen toiminimi

Yrittäjä yksin edustaa yritystä ja tekee kaikki sitä koskevat päätökset.

Kommandiittiyhtiö

Vastuunalaiset yhtiömiehet edustavat yhtiötä ja hoitavat sen hallinnon. Kommandiitti-yhtiöllä voi olla toimitusjohtaja, jonka tehtävänä on yhtiön juoksevan hallinnon hoitaminen. Toimitusjohtajan asemaan liittyy tiettyjä erityiskysymyksiä riippuen siitä, onko kysymyksessä vastuunalainen yhtiömies, äänetön yhtiömies, vai ulkopuolinen henkilö.

Avoim yhtiö

Yhtiön kaikki yhtiömiehet ovat oikeutettuja edustamaan yhtiötä sekä osallistumaan yhtiön hallintoon. Toisaalta jokaisella yhtiömiehellä on oikeus kieltää toista yhtiömiestä ryhtymästä tiettyyn toimenpiteeseen. Erillisillä sopimuksilla voidaan rajoittaa eri yhtiömiesten oikeutta edustaa yhtiötä. Avoimella yhtiöllä voi olla toimitusjohtaja, jonka tehtävänä on yhtiön juoksevan hallinnon hoitaminen. Toimitusjohtajan asemaan liittyy tiettyjä erityis-kysymyksiä riippuen siitä, onko kysymyksessä yhtiömies, vai ulkopuolinen henkilö.

Osakeyhtiö

Osakeyhtiötä edustaa sen hallitus. Jos yhtiölle on valittu toimitusjohtaja, tämä edustaa yhtiötä juoksevissa asioissa. Vähintään yhdellä hallituksen jäsenellä sekä toimitusjohtajalla on oltava kotipaikka Euroopan talousalueella, ellei Patentti- ja rekisterihallitus myönnä yhtiölle lupaa poiketa tästä. Tietyistä laissa ja yhtiöjärjestyksessä määritellyistä asioista päättää yhtiökokous.

Osuuskunta

Osuuskuntaa edustaa hallitus. Osuuskunnalla voi olla myös toimitusjohtaja, jos osuus-kunnan säännöissä niin määrätään tai hallitus niin päättää. Vähintään yhdellä hallituksen jäsenellä sekä toimitusjohtajalla on oltava kotipaikka Euroopan talousalueella, ellei Patentti- ja rekisterihallitus myönnä yhtiölle lupaa poiketa tästä. Tietyistä laissa ja osuus-kunnan säännöissä määritellyistä asioista päättävät osuuskunnan kokous tai edustajisto.

3.2.3 Alkupääoma ja vastuu yhtiön veloista

Yksityinen toiminimi

Vähimmäisalkupääomaa ei ole määritelty. Yrittäjä vastaa rajoituksetta kaikista yritystoiminnan veloista henkilökohtaisesti.

Kommandiittiyhtiö

Vastuunalaiset yhtiömiehet ovat rajoituksetta yhteisvastuullisesti vastuussa kaikella omaisuudellaan kaikista yhtiön veloista. Äänettömät yhtiömiehet osallistuvat yhtiön toimintaan sijoittamalla rahaa tai omaisuutta. Sijoituksen suuruudelle ei ole määritetty vähimmäisarvoa. Äänettömät yhtiömiehet ovat vastuussa yhtiön toiminnasta vain sijoittamallaan rahasummalla tai omaisuudella.

Avoin yhtiö

Vähimmäispääomaa ei ole määritelty. Avoin yhtiö voidaan perustaa ilman rahapanosta, työpanos riittää. Yhtiömiehet ovat rajoituksetta yhteisvastuullisesti vastuussa kaikella omaisuudellaan kaikista yhtiön veloista.

Osakeyhtiö

Yksityisen osakeyhtiön vähimmäisosakepääoma 2 500 euroa. Osakkeita on oltava vähintään yksi. Koko osakepääoma on maksettava ennen yhtiön ilmoittamista rekisteriin. Osakkeenomistajat eivät vastaa yhtiön veloista henkilökohtaisesti, vaan heidän taloudellinen riskinsä rajoittuu heidän yhtiöön sijoittamansa pääoman määrään. Pienessä osakeyhtiössä osakkeenomistajat joutuvat kuitenkin käytännössä usein takaamaan yrityksen pankkilainoja omalla henkilökohtaisella omaisuudellaan.

Osuuskunta

Osuuskunnan osuuspääoman määrää ei ole ennalta määrätty. Osuuspääoma muodostuu osuusmaksujen yhteenlasketusta määrästä. Osuuskunnan jäsenet eivät ole henkilö-kohtaisessa vastuussa osuuskunnan velvoitteista. Jäsenen vastuuta voidaan kuitenkin laajentaa osuuskunnan säännöissä erilaisin lisämaksuvelvoittein.

3.2.4 Voitonjako

Yksityinen toiminimi

Yritystulo verotetaan yrittäjän tulona. Yritystoiminnan tulos on suoraan yrittäjän käytettävissä.

Kommandiittiyhtiö

Palkkaa voidaan maksaa tehdyn työn perusteella. Varoja voidaan nostaa yksityisottoina. Yksityisotto ei edellytä erityisiä voitonjakotoimenpiteitä.

Avoin yhtiö

Palkkaa voidaan maksaa tehdyn työn perusteella. Varoja voidaan nostaa yksityisottoina. Yksityisotto ei edellytä erityisiä voitonjakotoimenpiteitä.

Osakeyhtiö

Osakkaat voivat nostaa yhtiöstä varoja mm. palkkana, osinkona ja lainana. Verovapaat yksityisotot eivät ole mahdollisia. Osinkoa voidaan jakaa vain

sellaisesta vapaasta omasta pääomasta, josta on vähennetty yhtiöjärjestyksen mukaan jakamatta jätettävät varat. Osingon jakaminen ei kuitenkaan ole sallittua, jos jaosta päätettäessä tiedetään tai pitäisi tietää yhtiön olevan maksukyvytön tai jaon aiheuttavan maksukyvyttömyyden.

Osuuskunta

Osuuskunnan varoja voidaan jakaa jäsenille ja heidän oikeudenomistajilleen vain lain sallimilla tavoilla. Ylijäämää voidaan jakaa vain, jos se osuuskunnan säännöissä sallitaan. Mikäli säännöissä ei muuta määrätä, ylijäämän jako tulee toteuttaa siinä suhteessa, jossa jäsenet ovat käyttäneet osuuskunnan palveluja hyväkseen. Jakokelpoinen ylijäämä määräytyy vahvistetun taseen sekä tilikauden ja edellisten tilikausien tuloksen perusteella.

3.2.5 Verotus

Yksityinen toiminimi

Yritystulo verotetaan yrittäjän tulona. Yritystulo jaetaan ansio- ja pääomatuloihin yrityksen nettovarallisuuden perusteella.

Kommandiittiyhtiö

Kommandiittiyhtiö ei ole erillinen verovelvollinen, vaan sen toiminnan tulos jaetaan verotettavaksi yhtiömiehillä. Tulo jaetaan ansio- ja pääomatuloksi elinkeinotoiminnan nettovarallisuuden perusteella. Pääomatulona verotetaan määrä, joka vastaa 20 %:n tuottoa yhtiömiehen osuudelle nettovaroista. Loppuosa on ansiotuloa.

Avoin yhtiö

Avoin yhtiö ei ole erillinen verovelvollinen, vaan sen toiminnan tulos jaetaan verotettavaksi yhtiömiehillä. Tulo jaetaan ansio- ja pääomatuloksi elinkeinotoiminnan nettovarallisuuden perusteella. Pääomatulona verotetaan määrä, joka vastaa 20 %:n tuottoa yhtiömiehen osuudelle nettovaroista. Loppuosa on ansiotuloa.

Osakeyhtiö

Osakeyhtiö on erillinen verovelvollinen. Yhtiö maksaa verotettavasta tuloksestaan yhteisöveroa 26 %. Osakkaan saaman osingon verotus riippuu yhtiön nettovarallisuudesta. Osinko on verovapaata tuloa siihen määrään saakka, joka vastaa 9 %:n tuottoa nettovaroille. Verovapaasti osinkoa voi saada enintään 90.000 euroa vuodessa.

Osuuskunta

Osuuskunta on erillinen verovelvollinen ja se maksaa verotettavasta tuloksestaan yhteisöveroa 26 %. Osuuskunta voi sääntöjensä puitteissa maksaa jäsenilleen ylijäämä joko ylijäämänpalautuksena tai osuuspääomalle maksettavana korkona.

Ylijäämänpalautuksen ja osuuspääoman koron verotus on erilainen eri saajilla (ks. edellä).

3.2.6 Kirjanpito

Yksityinen toiminimi

Yrittäjän on pidettävä yrityksen kirjanpito erillään henkilökohtaisesta varallisuudestaan ja toiminnastaan. Maksuperusteinen kirjanpito on ammatinharjoittajalle riittävä. Liikkeen-harjoittajalta vaaditaan kahdenkertaista suoriteperusteista kirjanpitoa.

Kommandiittiyhtiö

Yrityksen tulee pitää toiminnastaan kahdenkertaista kirjanpitoa. Erityisesti vastuun-alaisten yhtiömiesten on huolehdittava kirjanpidosta.

Avoin yhtiö

Yrityksen tulee pitää kahdenkertaista kirjanpitoa.

Osakeyhtiö

Yrityksen tulee pitää kahdenkertaista kirjanpitoa.

Osuuskunta

Osuuskunnan tulee pitää kahdenkertaista kirjanpitoa.

3.2.7 Tilintarkastus.

Yksityinen toiminimi

Ei tilintarkastuspakkoa. Tilinpäätöstietoja ei tarvitse toimittaa kaupparekisteriin.

Kommandiittiyhtiö

Ei tilintarkastuspakkoa. Tilinpäätös on toimitettava kaupparekisteriin vain laajamuotoisesta toiminnasta.

Avoin yhtiö

Ei tilintarkastuspakkoa. Tilinpäätös on toimitettava kaupparekisteriin vain laajamuotoisesta toiminnasta.

Osakeyhtiö

Pienet yhtiöt on vapautettu tilintarkastusvelvollisuudesta. Tilinpäätös on aina toimitettava kaupparekisteriin.

Osuuskunta

Pienet osuuskunnat on vapautettu tilintarkastusvelvollisuudesta. Tilinpäätös on aina toimitettava kaupparekisteriin.

4. Liikeidea ja toimintasuunnitelma

Suomessa on elinkeinovapaus, jonka mukaan käytännössä kenellä tahansa on oikeus harjoittaa liiketoimintaa. Poikkeuksena ovat luvanvaraiset elinkeinot, joiden toimintaa viranomaiset valvovat. Useiden yritysten toiminta perustuu innovaatioon. Vapaa kilpailu tarjoaa myös muille yrittäjille mahdollisuuden hyötyä kopioimalla jonkun toisen liikeidean. Tämän välttämiseksi kannattaa aina selvittää mahdollisuudet omaperäisen tuote-, toiminta- tai liikeidean suojaamiseen. Yritystä ideoidessa ja perustamistoimia tehdessä kannattaa pitää mielessä monia tärkeitä seikkoja ja harkita asioita useasta eri näkö-kulmasta. Kun ajatus omasta yrityksestä on kypsynyt pisteeseen, jossa liikeidea ja toiminnan pääpiirteet ovat selvät, laaditaan liiketoimintasuunnitelma. Liiketoiminta-suunnitelma (eli LTS) kuvaa yksityiskohtaisesti arviot yrityksen tavoitteista, rahoitus-suunnitelmista, strategiasta jne. Huolella laadittu liiketoimintasuunnitelma auttaa, kun neuvotellaan pankin kanssa mahdollisuudesta saada rahoitusta.

4.1 Elinkeinovapaus

Suomessa on vapaus harjoittaa elinkeinotoimintaa. Tästä poikkeuksen muodostavat tietyt luvanvaraiset elinkeinot, joista on laissa säädetty erikseen. Lisäksi edellytetään, että toiminta tapahtuu hyvien tapojen ja terveen kilpailun hengessä.

Luvanvaraiset elinkeinot

Luvanvaraiseksi säädetyn elinkeinon harjoittaminen edellyttää viranomaisten lupaa. Myönnetystä luvasta on ilmoitettava merkittäessä yritystä kaupparekisteriin. Luvan-varaisia elinkeinoja ovat mm.

- Alkoholin anniskelu
- Ajoneuvojen katsastustoiminta
- Huoltolaitostoiminta
- Sairaankuljetus
- Joukkoliikenne
- Apteekkitoiminta
- Matkatoimisto
- Sijoituspalvelut
- Vartiointiliike
- Taksi
- Ampuma-aseiden ja räjähteiden myynti

4.2 Tuotteen ja tietotaidon suojaaminen

Vapaa kilpailu voi johtaa myös tuoteideoiden ja innovaatioiden kopioimiseen. Tästä syystä yrityksen kannattaa pyrkiä suojaamaan tuotteensa esimerkiksi immateriaalioikeuksin.

Patentilla voidaan suojata uudet keksinnöt kuten koneet, tuotteet ja menetelmät, jotka täyttävät patentoitavuuden edellytykset.

Hyödyllisyysmallioikeutta voidaan hakea kevyemmin perusteina esimerkiksi tuotteen parannukselle tai menetelmän kehitetyimmälle versiolle.

Tuotteen ulkoasu on tietyin edellytyksin mahdollista suojata mallioikeussuojalla.

Tekijänoikeussuojaa voivat nauttia esimerkiksi kirjalliset teokset ja tietokoneohjelmat. Tekijänoikeussuojan syntyminen ei edellytä mitään toimenpiteitä, vaan suoja syntyy automaattisesti, jos tuote täyttää tekijänoikeussuojan edellytykset.

Tavaralle tai palvelulle keksitty tunnus tai merkki on mahdollista rekisteröidä tai vakiinnuttaa tavaramerkiksi. Rekisteröiminen edellyttää tiettyjen edellytysten täyttymistä. Tavaramerkki voi olla esimerkiksi sana tai kuvio taikka näiden yhdistelmä.

Yrityksen käyttöönotettava toiminimi voi saada suojaa rekisterimerkinnällä tai vakiintumisella.

Yrityksen liike- ja ammattisalaisuudet sekä muu erityinen tietotaito kannattaa pyrkiä pitämään salassa ulkopuolisilta. Tällaista tietoa voidaan suojata paitsi erilaisin käytännöin, myös työntekijöiltä ja liikekumppaneilta vaadittavin salassapitositoumuksin.

4.3 Yrityksen ja yrittäjän arviointia

Yrityksen toiminnan käynnistäminen edellyttää ainakin seuraavien asioiden harkintaa:

Liikeidea ja ammattitaito

Usein aloittava yrittäjä lähtee liikkeelle kehittämällä edelleen aiemmasta työpaikasta tuttua tuotetta. Hyvä liikeidea ja vahva usko itseän eivät kuitenkaan yksin riitä.

Menestyminen kilpailluilla markkinoilla edellyttää vankkaa ammattitaitoa. Tämä tarkoittaa perehtyneisyyden ja hyvän tuoteosaamisen ohella riittäviä tietoja erilaisista yrityksen toimintaan liittyvistä asioista. Näitä ovat esim. myynnin kehittäminen, budjetointi, kirjanpito, verotus jne.

Aikaisempi kokemus alalta

Mitä paremmin aloittavan yrityksen toimiala on tuttu jo ennestään, sitä helpompaa on aloittaa liiketoiminta. Markkinoilla vallitsevien olosuhteiden tuntemus, tutut asiakkaat, alihankkijat ja ostokanavat sekä alan yleisten liiketapojen ja lain säännösten tuntemus ovat onnistumisen kannalta arvokkaita tietoja.

Yrityksen ympäristön tuntemus

Yrittäjän on varmistuttava siitä, että markkinoilla on kysyntää hänen tuotteelleen. Tästä syystä on tunnettava kilpailutilanne, markkinoiden rakenne ja hinnoitteluun vaikuttavat tekijät. On oltava varmuus myös siitä, että ympäristön perusrakenteet

mahdollistavat yrittämisen. Esim. että tarvittavia raaka-aineita on saatavilla, tavarantoimitukset onnistuvat jne. Yrittäminen on tiivistä yhteistyötä yrityksen työntekijöiden, alihankkijoiden, rahoittajien sekä viranomaisten kanssa. Näiltä sidosryhmiltä saadaan arvokasta tietoa, jota kannattaa käyttää yrityssuunnittelun tukena. Monet virheet ja sudenkuopat vältetään, jos alusta lähtien suunnistetaan oikeaan suuntaan.

Resurssien arviointi ja rahoitus

Ratkaisevan tärkeää on osata mitoittaa yhteen resurssit ja tarpeet. Panoksia on oltava riittävästi, jotta suunniteltu tuotantotaso saavutetaan. Resursseja (jotka maksavat) ei hankkeeseen saa sitoa kuitenkaan liikaa, koska muutoin kannattavuus kärsii. Resurssien arvioinnissa keskeinen kysymys on, paljonko yrittäjä tarvitsee rahoitusta ja mistä se saadaan? Pankista saa tukea ja asiantuntijan neuvoja hankkeen arviointiin.

4.4 Liiketoimintasuunnitelma

Liiketoimintasuunnitelmassa tarkastellaan perustettavan yrityksen toimintaympäristöä. Siinä määritellään yritykselle selkeät lyhyen ja pitkän tähtäimen tavoitteet. Yrityksen perustajat laativat liiketoimintasuunnitelman yleensä kirjallisesti. Liiketoimintasuunnitelmalla on tärkeä merkitys haettaessa esim. pankkilainaa toiminnan käynnistämiseksi. Liiketoimintasuunnitelma sisältää yleensä ainakin seuraavat kohdat:

1. Yritystoiminnan kuvaus

- kuka perustaa (nimet), milloin perustaa (ajankohta), mitä perustaa (yrityksen nimi ja muoto)
- liikeidean lyhyt ja selkeä kuvaus
- tavoitteet ja päämäärät

2. Markkina-analyysi

- tuotteen tai palvelun tämänhetkiset markkinat
- asiakkaiden analysointi
- markkinoilla vallitseva kilpailutilanne ja kilpailijat
- hintastrategia markkinoilla ja oman tuotteen hinnoittelu
- tuotteen tai palvelun elinkaarianalyysi
- markkinoiden riskit
- SWOT-analyysi
- Vahvuudet
- Heikkoudet
- Mahdollisuudet
- Uhat

3. Toiminnan aloittaminen

- tarvittava pääoma (työvoima, toimitilat, raaka-aineet ja muut)
- käyttöomaisuus
- tuotannontekijöiden saatavuus
- tuotantoprosessin kuvaus
- tuotantobudjetti

4. Markkinointisuunnitelma

- analysointi ja markkinointistrategia
- lanseeraus
- kampanjat

5. Tuotteen/palvelun kehittäminen

- nykytilanne, kehittäminen ja tavoitteet
- suojaaminen
- kilpailijoiden strategiat ja kehittämisen tarve
- budjetti

6. Strategian pääsuunnat

- kilpailuedun kuvaaminen
- kilpailuedun hyödyntäminen
- sijoittuminen markkinoilla
- markkinoiden kehittäminen
- hinta
- laatutaso
- imago

7. Yrityksen organisaatio

- sopivin yritysmuoto
- organisaation rakenne
- yrityksen omistus
- ulkoisten palvelujen käyttö

8. Yrityksen toiminnan arviointi ja ennustaminen

- vaadittavat alkuinvestoinnit ja niiden rahoitus
- alustava kassabudjetti
- katetuottoanalyysi (myynnin kriittinen piste)
- rahoitussuunnitelma alustava tuloslaskelma

Kannattaa tutustua myös TE-keskuksen sivuilta löytyvään liiketoimintasuunnitelman laatimisesta kertovaan tarkempaan oppaaseen ja työkirjaan.

Toiminnan aloittaminen

Yksityisen toiminimen toiminnan aloittaminen ei edellytä mitään erityisiä sopimuksia tai toimenpiteitä, ellei perustaja harjoita luvanvaraista elinkeinotoimintaa tai hänellä ole sitä varten pysyvää toimipaikkaa. Yksityinen toiminimi syntyy, kun toiminta käytännössä alkaa. Toiminimen perustaminen on nopeaa ja lopettaminen helppoa.

Yksityinen elinkeinonharjoittajan velvollisuudesta tehdä kaupparekisteriin perusilmoitus käsitellään kohdassa 3.1.1.

Perusilmoitus on tehtävä ennen toiminnan aloittamista.

Maatilatalouden tai kalastuksen harjoittaja ei ole ilmoitusvelvollinen.

Ilmoitus kaupparekisteriin ja verottajalle

Lähes kaikki liikkeen- ja ammatinharjoittajat ovat velvollisia tekemään ilmoituksen kaupparekisteriin ja verohallinnolle yrityksensä aloittamisilmoituksen (ks. kohta 3.1.1). Perusilmoituksen saa tehdä sellainenkin elinkeinonharjoittaja, joka ei ole siihen velvollinen. Esim. luoton vakuutena käytettävä yrityskiinnitys voidaan vahvistaa vain rekisteröidyn yrityksen omaisuuteen.

Yritykset voivat helposti ilmoittaa tietonsa samalla lomakkeella molemmille viranomaisille. Yhteiset ilmoitukset voi jättää verohallinnon toimipisteisiin, kaupparekisteriin, TE-keskuksiin ja maistraatteihin taikka lähettää postitse yhteiseen postilokeroon. Rekisteröiminen on varmin tapa suojata yrityksen toiminimi. Kaupparekisteri perii käsittelymaksun voimassa olevan hinnaston mukaisesti (65 euroa vuonna 2007).

Kaikki, jotka liiketoiminnan muodossa harjoittavat tavaroiden tai palveluiden myyntiä, ovat arvonlisäverovelvollisia. Verotuksen ulkopuolelle on jätetty joitakin lainsäädännössä erikseen mainittuja toimintoja mm. kiinteistöjen ja sakehuoneistojen myynti, terveyden- ja sairaanhoitopalvelut sekä sosiaalipalvelut. Jos yrityksen liikevaihto kalenterivuodessa jää alle 8500 euron, sen ei tarvitse ilmoittautua arvonlisäverovelvolliseksi.

Elinkeinovapaus

Suomessa vallitsee elinkeinovapaus. Laissa on erikseen säädetty elinkeinoista, jotka ovat luvanvaraisia.

Myönnetty elinkeinolupa on liitettävä kaupparekisteri-ilmoitukseen.

Veronmaksaminen

Yrittäjä maksaa ennakkoveronsa yleensä ennakkokantona, jolla katetaan valtion- ja kunnallisvero ja muut verot ja maksut. Aloittamisilmoituksella elinkeinonharjoittaja ilmoittaa ensimmäisen tilikauden arvioidun liikevaihdon sekä arvioidun verotettavan tulon. Sen perusteella verotoimisto laskee ennakkoveron määrän ja lähettää ennakkoverolipun. Ennakkoveroajan eräpäivä on kunkin kuukauden 23. päivä.

Vakuutukset

- Kaikkien Suomessa asuvien 18–68-vuotiaiden yrittäjien, jotka ovat toimineet yrittäjänä yhtäjaksoisesti vähintään 4 kk täytettyään 18 vuotta, on otettava pakollinen yrittäjän eläkevakuutus (YEL). Vakuutusyhtiöt kertovat tarkemmin vakuutusehdoista.
- Selvitä myös vapaaehtoisen vakuutussuojan tarpeellisuus

Kirjanpito

- Valitse harkiten tilitoimisto. Toimiva suhde kirjanpitäjän kanssa on arvokas asia.
- Talleta huolellisesti kaikki tositteet kirjanpitoa varten ja toimita ne aina viivytyksettä kirjanpitoa hoitavalle tilitoimistolle.

Muut toimet

- Avaa liikettä varten yksityistalouden tilistä erillinen tili Osuuspankissa
- Käänny Osuuspankin asiantuntijoiden puoleen keskustellaksesi yrityksen perustamiseen liittyvistä kysymyksistä ja tarvitsemastasi rahoituksesta.

Jos ryhdyt työnantajaksi ulkopuolisille

- verottajalta saa Y-tunnuksen
- verottajalle on ilmoitauduttava työnantajaksi aloittamis-/muutosilmoituksella
- työntekijälle on otettava eläkevakuutus

6 Aloittavan yrittäjän rahoitus

6.1 Rahoitusmuodot

Aloittavalla yrittäjällä on pääasiassa kaksi rahoitusmuotoa käytettävissään: itse sijoitettavat omat varat eli ns. oma pääoma ja ulkopuoliselta rahoittajalta otettavat lainat eli ns. vieras pääoma. Vasta toiminnan pyöriessä kannattavasti kuvaan astuu tulorahoitus. Yrittäjäksi aikovan kannattaa selvittää mahdollisuutensa käynnistysavustusten tai -tukien saantiin. Aloittavalla yrittäjällä voi myös olla mahdollisuus saada hinnaltaan tai vakuusvaatimuksiltaan edullista lainarahoitusta. Ota yhteys paikalliseen työvoima- ja elinkeinokeskukseen hankkiaksesi tietoa esim. Finnvera Oyj:n tarjoamista aloittavan yrittäjän palveluista.

Oma pääoma

Yrittäjän ja yhtiömiesten oman pääomapanoksen on oltava riittävä, jotta ulkopuoliset rahoittajat saadaan vakuuttuneeksi siitä, että omistajat ovat sitoutuneet hankkeeseen. Jos omistaja on valmis sijoittamaan huomattavan osan henkilökohtaisesta varallisuudestaan omaan yritykseen, tämä on osoitus yrittäjän uskosta hankkeeseensa. Oma pääoma on "kärsivällistä": se ei vaadi lyhennyksiä eikä korkoja, mikä etenkin yritystoimintaa käynnistettäessä on tärkeää. Oman pääoman sijoitukselle ehditään maksaa korvauksia sitten, kun yritys menestyy ja tulosta syntyy.

Vieras pääoma

Aloittava yrittäjä tarvitsee lähes aina rahoitusta myös ulkopuolisilta rahoittajilta. Vierasta pääomaa neuvoteltaessa oma hanke on osattava "myydä" rahoittajalle. Tätä varten yrittäjän on pystyttävä esittämään selkeät ja perustellut suunnitelmat ja laskelmat yrityksensä toimintamallista. Ulkopuoliset rahoittajat vaativat uskottavan toiminta-ajatuksen lisäksi lainoilleen vakuudet. Vakuuksina kysymykseen tulevat reaalivakuudet eli irtaimeen tai kiinteään omaisuuteen kohdistuvat pantit sekä erilaiset takaukset. Varsinkin alkuvaiheessa on varauduttava asettamaan vakuudeksi omistajien yksityisomaisuutta, koska yrityksen omat vakuudet eivät vielä ole riittävät. Tällä osoitetaan myös yrittäjien sitoutumisen aste vakavaan yrittämiseen. Pankki on yrittäjälle usein luontevin ulkopuolinen rahoittaja.

6.2 Investoinnit

Halutun yritystoiminnan käynnistäminen edellyttää tiettyjä perusinvestointeja: on oltava tilat, jossa toimintaa harjoitetaan sekä työskentelyyn tarvittavat työkalut ja raaka-aineet.

Halutun yritystoiminnan käynnistäminen edellyttää tiettyjä perusinvestointeja: on oltava tilat, jossa toimintaa harjoitetaan sekä työskentelyyn tarvittavat työkalut ja raaka-aineet. Aloittavan yrittäjän tulee tarkkaan harkita mihin niukat varansa käyttää. Alussa on suositeltavaa investoida vain ehdottoman tarpeelliseen ja välttää rahojen sitomista esim. kalliisiin pääomahyödykkeisiin. Liiketoiminnan etsiessä vielä uomaansa myyntituotot ovat epävarmoja. Yrittäjän on laadittava todenmukainen laskelma, kuinka paljon liiketoiminnan aloittaminen aiheuttaa kertaluonteisia aloituskustannuksia. Usein perustamiskuluja ilmaantuu enemmän kuin mihin yrittäjä on osannut varautua. Pelkistetyllä investointi-laskurilla voi selvittää tarvittavien hankintojen euromäärä.

6.3 Toiminnan kannattavuus

Jo ennen kuin yrittäjä on arvioinut yrityksen käynnistämiseen tarvittavia panoksia, hän on hankkinut tietoja markkinoista ja tehnyt laskelmia, millainen menekki myytävällä tuotteella on ja millaiseen hintaan. Tuloslaskurilla voi testata idean kannattavuutta. Laskurilla voi kokeilla erilaisia vaihtoehtoja, mutta on otettava huomioon, että laskuri on hyvin pelkistetty "tulosmylly". Sen tehtävänä on vain antaa suuntaa ja pikemminkin herättää miettimään, ovatko lähtöolettamukset oikeita tai oikeansuuntaisia. Uuden kirjanpitolain mukainen tulos- ja tasekaava (ks. lomakesivu) ei enää sisällä välisummia myyntikate ja käyttö-kate. Koska uusi tuloslaskelma sisältää yrityksen kannattavuuden arviointimielessä vanhaan verrattuna vähemmän tietoa, on suositeltavaa, että tulosseuranta järjestetään sellaiseksi, josta saadaan laskettua myynti- ja käyttökatteet. Jotta yrittäjä voi laatia vakavasti otettavia ja seikkaperäisiä laskelmia liiketoimintanäkymiensä testaamiseksi, yrittäjäksi aikovan kannattaa jossain määrin perehtyä yrityksen tuloksen laskentaa koskeviin periaatteisiin. Kätevimmin tähän kysymykseen voi pureutua tarkastelemalla lomakepohjista Yritystutkimusneuvottelukunnan T-

lomakkeita sekä tuloslaskelma- ja tasepohjia. Lomakkeessa T2 tarkastellaan tulossuunnitelmaa. Lomake auttaa yrittäjää hahmottamaan yrityksen tuloksen rakennetta katelaskennan näkökulmasta.

6.4 Tulossuunnitelma

Yritys joka "pyörii omillaan" tekee tulosta ja luo mahdollisuuksia toiminnan jatkamiseksi ja sen laajentamiseksi. Jos yritys tuottaa tappiota, se on joko lopetettava tai sen tuotto- ja kustannusrakennetta on muutettava.

Tulossuunnitelman tehtävänä on avartaa suunnittelua pidempään aikaväliin juuri sen arvioimiseksi pystyykö firma toimimaan omillaan eli onko sen tuloksen kautta syntyvä rahoitus riittävää.

Liikevaihto

Tulossuunnitelman pohjana on menekkiin perustuva myyntiarvio. Liikevaihtoa arvioitaessa on myynnissä huomioitava arvonlisäveron (ALV) maksuvelvoite, joka on Suomessa 22 % joitain poikkeuksia lukuun ottamatta. Arvonlisävero tilitetään valtiolle kuukausittain vähentäen ensin yrityksen omiin hankintoihin sisältyvä arvonlisävero myynnin arvonlisäverosta.

Myyntikate

Kun liikevaihdosta vähennetään välittömät materiaali- ja raaka-ainekustannukset ja muuttuvat palkkakulut saadaan myyntikate. Muuttuvia palkkakuluja ovat esim. kiire-apulaisen käytöstä aiheutuvat palkkakulut (sosiaalikuluneen).

Käyttökate

Kun myyntikatteesta vähennetään kiinteät kulut, saadaan käyttökate. Kiinteitä kuluja ovat mm. yrittäjän oma palkka (sosiaalikuluneen) ja pysyväisluonteiset liiketoiminnan harjoittamisesta aiheutuvat kustannukset, kuten vuokra, puhelinkulut, vakuutusmaksut, ilmoituskulut ym. Käyttökate on erittäin tärkeä yrityksen kannattavuutta kuvaava tunnusluku. Käyttökate on erä, josta on putsattu pois liiketoiminnan juoksevat ja pysyväisluonteiset kulut. Tunnusluku kertoo siitä, kuinka paljon yritys tekee tulosta, joka on käytettävissä pääomakorvauksiin. Uuden kirjanpitolain mukainen tulos- ja tasekaava ei enää sisällä välisummia myyntikate ja käyttökate. Koska uusi tuloslaskelma sisältää tässä mielessä vanhaan verrattuna vähemmän tietoa, on suositeltavaa, että yrittäjä järjestää tulosseurantansa sellaiseksi, jossa lasketaan myynti- ja käyttökatteet. Aloittavan yrittäjän kannattaa varsin tarkkaan perehtyä myytävän tuotteen tai palvelun hinta- ja kustannusrakenteeseen. Jos tuotteita on useita, kustannukset jaetaan tuotekohtaisesti oikean kuvan saamiseksi kunkin liiketoiminnan osa-alueen kannattavuudesta. Kateajattelun avulla yrittäjän on mahdollisuus pureutua kannattavuuden/tappiollisuuden osatekijöihin tilanteen parantamiseksi.

Tuloslaskurin kohta yrityksen toimiala sisältää Osuuspankkikeskuksen yritystutkimuksen vuoden 1997 toimialatilastosta poimitut keskimäärin eri toimialoilla saavutetut käyttökate-prosentit.

Yrittäjän kannattaa tutustua muutoinkin oman toimialansa tyyppisiin tunnuslukuihin ja verrata näitä omiin arvioihinsa. Osuuspankista saa Osuuspankkikeskuksen yritys-tutkimuksen vuosittain julkaiseman toimialatilaston. Se sisältää toimialakohtaisen yhteenvedon ko. yksikössä analysoiduista yrityksistä ja näiden liiketaloudellista tilaa, kannattavuutta ja rahoitusasemaa kuvaavista tärkeimmistä tunnusluvuista.

Rahoitustulos

Rahoitustulos saadaan kun käyttökatteesta vähennetään rahoituskulut ja verot. Rahoitustulos, joka nimensä mukaisesti tarkoittaa tuloksesta syntyvää rahoitusvirtaa, kuvastaa yrityksen kykyä hoitaa lainojen lyhennyksiä ja tehdä korvausinvestointeja.

Budjetointi ja suunnittelu

Pitkän tähtäimen budjetointi

Vakaaseen toimintaan tähtäävän yrittäjän on tehtävä alkutaipaleen investointisuunnitelmien ja tulossuunnitelmien ohella myös pitkän aikavälin toimintasuunnitelma. Pitkällä aikavälillä tarkoitetaan yleensä vähintään kolmen vuoden aikajännettä.

Toimintasuunnitelman laatimisessa tarvitaan perusteltua näkemystä tulevaisuudessa tehtävistä investoinneista ja mahdollisuuksista niiden rahoittamiseen. Yrittäjällä on myös oltava selkeä käsitys yrityksen kannattavuudesta. Budjetoinnilla pyritään hallitsemaan toimintamahdollisuuksiin liittyviä pitkän aikavälin epävarmuustekijöitä sekä hakemaan oikeita liiketoimintaympäristön hyödyntämiseen liittyviä ratkaisuja. Yritystutkimusneuvottelukunnan lomakkeista T4:ssä käsitellään yrityksen pitkän aikavälin budjetointia otsikolla rahoitussuunnitelma.

Lyhyen tähtäimen budjetointi

Yrityksen lyhyen tähtäimen budjetti on tyyppisimmillään vuosibudjetti, jonka avulla yritys ohjaa toimintaansa ja seuraa tulostavoitteidensa saavuttamista vuositasolla. Usein laaditaan erilaisia osabudjetteja, joita ovat esim. myynti-, osto- ja investointibudjetit. Näiden avulla seurataan eri toimintojen kehitystä ja kytketään samalla niiden tulosseuranta osaksi rahoitussuunnittelua.

Kassabudjetointi

Yrityksen rahojen riittävyyttä seurataan kassabudjettien avulla. Kyse on siitä, että yrittäjä on jatkuvasti selvillä saapuvista suorituksista ja erääntyvistä maksuista ja näin varmistaa kassan riittävyyden laskujen maksuun. Tiukoissa tilanteissa kassabudjetoinnissa on syytä mennä päivätasolle, jotta yrittäjä voi aina olla varma yrityksen maksukyvyistä. Tilitapahtumien lukumäärän ollessa pieni seuranta voidaan pelkistetysti tehdä vaikkapa ruutu-